
Waardamme Zuidstraat

2017H214 & 2017H293

Archeologienota

**Programma van
Maatregelen**

Uitgesteld vooronderzoek

Sander VAN DE VELDE

Ruben VERGAUWE

Pieter LALOO

Project:
Waardamme Zuidstraat

Opdrachtgever:
JPB Building bvba
Hoogveldstraat 7
8020 Oostkamp
BTW BE0880.457.320

Uitvoerder:
GHENT ARCHAEOLOGICAL TEAM bvba (GATE)
Sander Van De Velde, Pieter LALOO

© 2017 - GHENT ARCHAEOLOGICAL TEAM bvba
Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of aangepast worden, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt worden onder enige vorm of wijze ook, elektronisch, mechanisch, door fotokopie, zonder toestemming van Ghent Archaeological Team bvba

Inhoudstafel

Inhoudstafel	i
Inleiding	1
PROGRAMMA VAN MAATREGELEN	1
1. Gemotiveerd advies voorwaardelijke maatregelen.....	1
1.1 Volledigheid gevoerde onderzoek.....	1
1.2 Aan- of afwezigheid archeologische site	1
1.3 Impact- en maatregelbepaling	1
1.4 Waardering archeologische site	2
1.5 Concretisering maatregelen	3
2. Pvm uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem	4
2.1 Administratieve gegevens	4
2.2 Vraagstelling en onderzoeksdoelen	4
2.3 Onderzoekstechnieken, -strategie, en -methode	5
2.4 Voorziene afwijking ten aanzien van de Code van Goede Praktijk	5
2.5 Deponering archeologisch ensemble.....	5
Bibliografie.....	ii
Bijlage.....	ii

Inleiding

De initiatiefnemer plant de [gedeeltelijke] verkaveling van enkele percelen langsheen de Zuidstraat in Waardamme [deelgemeente van Oostkamp, West-Vlaanderen]. De als plangebied gemarkeerde oppervlakte overschrijdt drempelwaarden opgenomen in het Onroerendergoeddecreet [concreet: opp. > ca. 1,4 ha]. Het projectgebied bevindt zich niet in een vastgestelde archeologische zone, binnen een beschermde archeologische site of in een gebied waar geen archeologische erfgoed meer te verwachten valt [GGA]. Hierdoor moet een archeologienota worden opgesteld. GATE werd aangesteld om deze archeologienota door middel van een bureauonderzoek op te maken met advies naar eventueel uitgesteld vooronderzoek, werfbegeleiding of vrijgave.

PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

1. Gemotiveerd advies voorwaardelijke maatregelen

Het archeologisch onderzoekprocedé uitgedragen door de Code van Goede Praktijk [CGP] tracht een vaste, gefaseerde structuur te introduceren in een discipline waar uitzondering vaak de regel is. Variabiliteit vangen we op door na elke onderzoekfase de balans op te maken van maatschappelijke kosten [Financiële kost zonder onmiddellijke sociaaleconomische *return*] en baten [potentiële kennisvermeerdering van ons collectief verleden].

Het Programma van Maatregelen [PvM] is het finale *resumé* van het genoemde gefaseerde onderzoekprocedé. Hieruit moet blijken dat elke gemaakte stap, beslissing of advies de kwaliteit en volledigheid van de resultaten garandeert, zónder onnodige stappen genomen te hebben en toch mét optimale toekomstmogelijkheden van verzamelde data.

Sluitende redeneringen gemaakt op basis van vergunde integriteit garanderen bijgevolg dat het PvM nog slechts één vraag dient te beantwoorden: Is vervolgonderzoek aangewezen ja, dan nee?

1.1 Volledigheid gevoerde onderzoek

Tot op heden werd enkel een bureauonderzoek en landschappelijk bodemonderzoek uitgevoerd. De verzamelde data laten *strictu sensu* niet toe om de afwezigheid van een archeologische site uit te sluiten.

Tot het tegendeel is bewezen bezit het projectgebied de mogelijkheid tot het treffen van één of meerdere sporevindplaatsen. Hiermee doelen we op sporen, structuren en vondsten behorend tot perioden variërend van het neolithicum tot de Tweede Wereldoorlog en recenter.

1.2 Aan- of afwezigheid archeologische site

Resultaten uit het reeds gevoerde onderzoek zijn vooralsnog ontdaan van indicaties voor de aan- of afwezigheid van een archeologische site binnen het projectgebied.

1.3 Impact- en maatregelbepaling

De kadastrale percelen die het projectgebied uitmaken situeren zich ten noordoosten van de Zuidstraat in Waardamme, Oostkamp. Het projectgebied is ca. 13 999 m² groot. Hierbinnen plant JPB Building uiteenlopende ingrepen. De ingrijpendste hiervan is de bouw van 26 wooneenheden gegroepeerd in zeventien gevels [opp. 9650 m²][Fig. 1]. De bodemgesteldheid laat toe alle woningen te funderen op een betonplaatfundering. Verstoring van het bodemarchief heeft dus plaats over hun gehele oppervlakte. Bijkomende sokkels en nutsvoorzieningen brengen de voorziene bodemingreep van de woningen op 0,8-1,2 m t.o.v. het maaiveld.

De tweede omvangrijke bodemingreep is de aanleg van de rij- en toegangsweg vanaf de Zuidstraat [4349 m²]. Ca. 544 m rijweg van 5 m breed wordt voorzien van een 0,5 tot 0,6 m diepe wegwakker [excl. De aanleg of omleiding van de nodige nutsleidingen]. De weg wordt overal aan weerszijde geflankeerd door anderhalve meter voetpad. Onder de weg komt ook een riolering tot max. 2 m diepte.

Voorts voorziet de projectontwikkelaar een 30'tal parkeerplaatsen langs de toekomstige weg. Zij worden net als de voetpaden gefundeerd tot 0,4 m onder het maaiveld.

Tal van beperkte wijzigingen aan perceelafbakening en [toekomstige] publieke ruimte zijn eveneens ingepland. Onder deze noemer verzamelen we o.a. de aanleg van een waterbuffer, de aanplanting van verscheidene platanen, het ontwerp van een groenzone met picknick voorzieningen, etc.

Voorafgaand aan de werken dient eerst de huidige perceelindeling geheel geruimd te worden. Daar het voor de helft van het plangebied gaat om privé-tuinen, behelst dit o.a. het rooien van verschillende bomen, het verwijderen van tuinmuren en -schuttingen, etc.[huisnummer 19-23]. Voorts wordt de betonverharding horend bij een landbouwbedrijf op percelen 107f en 108v opgebroken. Zo ook de afbraak van loodsen en stallen op hetzelfde perceel, inclusief hun fundering. De impact van deze aanwezige structuren en verhardingen is voorsnog onbekend. Gezien echter de aard van de constructies (smalle stalgebouwen) en de manier waarop ze gefundeerd zijn (paalfunderingen) lijkt de impact ons echter beperkt tot lokale paalfunderingssokkels en een vloerplaat. Ook de verharding op percelen 107f en 108v zal een eerder relatief beperkte impact hebben gehad op het archeologische niveau. De boringen wijzen immers uit dat dit niveau zich binnen het te verkavelen gebied situeert tussen ca. 35 en 60 cm diepte t.o.v. het huidige maaiveld. Als we voor de verharding uitgaan van een betonplaat van ca. 50 cm dik, dan nog is het archeologisch niveau grotendeels bewaard. Voor de stalconstructies zullen de funderingssokkels mogelijk tot 1 m diep reiken, maar een eerder beperkte oppervlakte (telkens max. 1 m²); De vloerplaat van die stallingen zal vermoedelijk maar eerder voor een verstoring van 30 à 40 cm dik gezorgd hebben.

Figuur 1. Inrichtingsplan [© JPB Building bvba]

1.4 Waardering archeologische site

We beschouwen het potentieel tot kennisvermeerdering op twee niveaus. Enerzijds met betrekking tot steentijdvindplaatsen en anderzijds met betrekking tot sporenvindplaatsen. Met betrekking tot de eerste kunnen we kort zijn: "Nergens werd in één van de

bodemprofielen een bewaard oud loopoppervlak aangetroffen die een goed bewaring zou kunnen leveren voor eventueel aanwezige steentijd vindplaatsen. [VvR]"

Anderzijds staat niets recentere sporenvindplaatsen in de weg. Historisch kaartmateriaal, literatuur, alsook lokale toponymie schetsen een beeld van een vanaf de middeleeuwen agrarisch geëxploiteerd landbouwgebied rondom Waardamme. Hoewel het projectgebied zelf tot in de 19de-20ste eeuw uitsluitend was ingericht als open land met houtopslag. Verder terug in de tijd weten we uit archeologisch onderzoek dat de omgeving, dan niet bewoond, maar wel plaats bood aan min of meer doorlopende menselijke activiteit van het finaal neolithicum [3000 v.Chr.] tot de midden Romeinse tijd [2de eeuw]. In dit licht is de kans op het aantreffen van soortgelijke sporensites reëel.

Uit het landschappelijk bodemonderzoek bleek dat de top van de pleistocene afzettingen zich pal onder de antropogene teelaarde bevindt. Hierin kunnen sporen, indien aanwezig, normaliter worden herkend. Ons reeds bekende archeologische vindplaatsen en historische indices uit de omgeving onderschrijven deze mogelijkheid, zonder directe aanwijzingen.

1.5 Concretisering maatregelen

GATE adviseert in eerste instantie een proefsleuvenonderzoek. Uit het landschappelijk bodemonderzoek bleek dat een niveau aanwezig was binnen het projectgebied waarin eventueel aanwezig archeologisch erfgoed nog bewaard kan zijn (zie Verslag van Resultaten). Gezien de geplande ingrepen dieper gaan dan dit niveau is verder vervolgonderzoek aangewezen.

Uit hetzelfde landschappelijk bodemonderzoek bleek eveneens dat er geen aanwijzingen aanwezig zijn voor een goede bewaring van steentijdsites. Als gevolg worden geen verder stappen geadviseerd ter identificatie en waardering van dergelijk steentijdsites.

Op basis van de resultaten van de reeds voltooide fasen in het onderzoek naar het archeologisch onderzoek (bureauonderzoek en landschappelijk bodemonderzoek) wordt een verder advies opgesteld dat vertrekt van een proefsleuvenonderzoek. Als gevolg wordt een Programma van Maatregelen opgemaakt voor een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem.

2. PvM uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem

2.1 Administratieve gegevens

Erkend archeoloog	Pieter Laloo OE/ERK/Archeoloog/2015/00074	
Wettelijk depot	Nvt.	
Bounding box	X	Y
	70047,309	70170,076
	200763,096	20038,239
Geografische situering	Het projectgebied is samengesteld uit [delen van] verschillende te onteigenen percelen nog in gebruik als tuin of landbouwbedrijf [kadastraal: Oostkamp Afd. 6 [Waardamme]; Sectie A; 107f, 108s, 108t, 108v, 125c, 125d, 125g, 125x, 126f, 146]. Het terrein vinden we terug achter de gevelrij aan de noordoostkant van de Zuidstraat, welke op haar beurt aan de oostrand van de dorpskom gelegen is. Waardamme, en bij extensie Oostkamp wordt omsloten door het plateau van Wijnendale in het westen, de heuvels van Hooglede-Tielt in het oosten en zuidoosten, en het kanaal Oostende-Gent in het noorden.	

2.2 Vraagstelling en onderzoeksdoelen

Het onderzoeksdoel van het uitgestelde vooronderzoek met ingreep in de bodem is na te gaan welk potentieel het projectgebied heeft m.b.t. de aanwezigheid en bewaring van archeologische vindplaatsen. Na het aantonen of weerleggen van dergelijke vindplaatsen dient een evaluatie gemaakt te worden van hun begrenzing, bewaring en datering, alsook van en de mate waarin werkzaamheden genoemden bedreigen.

Bovenstaand doel vertalen we in volgende concrete onderzoeksvragen:

- Wat is de staat van de bodem? Is de bodemopbouw intact en is er sprake van onvoorziene bodemprocessen?
- Zijn er sporen aanwezig? Zijn deze van natuurlijke of antropogene aard? Wat is de relatie tussen de bodem(horizonten) en de archeologische sporen? Wat is de bewaringstoestand van gegeven sporen? Maken zij deel uit van één of meerdere structuren? Behoren zij tot één of meerdere tijdsperiodes?
- Wat is de impact van de 20ste eeuwse bebouwing en verhardingen op de bodem en het sporenbestand?
- Kunnen uitspraken gedaan worden omtrent landschapsinrichting/-gebruik op basis van de sporen? Spreken we over een nederzetting, artisanale zone, funeraire site, of een conglomeraat?
- Zijn er, indien aanwezig, specifieke aspecten die extra aandacht verdienen in het kader van vervolgonderzoek? Is staalname hiertoe aangewezen?
- Wat is de precieze waarde van de archeologische vindplaats en weegt deze op tegen de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling. Hoe kan een eventueel conflict tussen beide het best gemitigeerd worden?

2.3 Onderzoekstechnieken, -strategie, en -methode

Het archeologisch proefsleuvenonderzoek [PS] wordt gevoerd d.m.v. parallel gegraven proefsleuven van elk 1,8 tot 2 m breed [bakbreedte] en met een onderlinge tussenafstand van de assen van maximaal 15 m. Lokaal zijn uitbreidingen van de proefsleuven mogelijk, om aangetroffen sporen of vondsten beter te evalueren [i.e. kijkvensters]. De dekingsgraad van proefsleuven én kijkvensters betreft in normale omstandigheden 10 à 12,5 % van de totale oppervlakte, of de oppervlakte van een specifieke advieszone. Hier overlapt de opp. van het projectgebied met de advieszone. Een benaderend sleuvenplan werd opgesteld. Bij uitvoering kan dit sleuvenplan aangepast moeten worden door de staat van het terrein op dat moment. Vooraleer het proefsleuvenplan kan plaats vinden, moet immers eerst de bestaande bebouwing en verhardingen afgebroken en verwijderd worden zodat het gehele terrein kan onderzocht worden. Ook de aanwezige beplantingen dienen gerooid te worden.

De bouwheer dient dus in zijn planning rekening te houden met een uitgesteld proefsleuvenonderzoek (en mogelijk een vervolgonderzoek) dat plaats vindt na afbraak van de bestaande toestand en vóór de start van de inrichtingswerken naar de ontworpen toestand.

Deze methode is kosten-baten de meest efficiënte methode en was voor het in voegen treden van het nieuwe Onroerendergoeddecreet de meest gangbare manier om in rurale gebieden proefsleuvenonderzoek uit te voeren.

Voor deze fase van het vooronderzoek dient een team van archeologen ingezet te worden waarvan de veldwerkleider aantoonbare ervaring heeft met het leiden van proefsleuvenonderzoeken en/of opgravingen in zandgronden [min. 5 door OE goedgekeurde rapportages]. Gezien de relatief eenvoudige bodemopbouw volstaat de inzet van een assistent- aardkundige met min. 3 door OE goedgekeurde rapportages voor de registratie en beschrijving van de bodemprofielen.

2.4 Voorziene afwijking ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Lokaal zijn uitbreidingen/afwijkingen van het sleuvenplan mogelijk wanneer het de studie van aangetroffen indices ten goede komt.

2.5 Randvoorwaarden

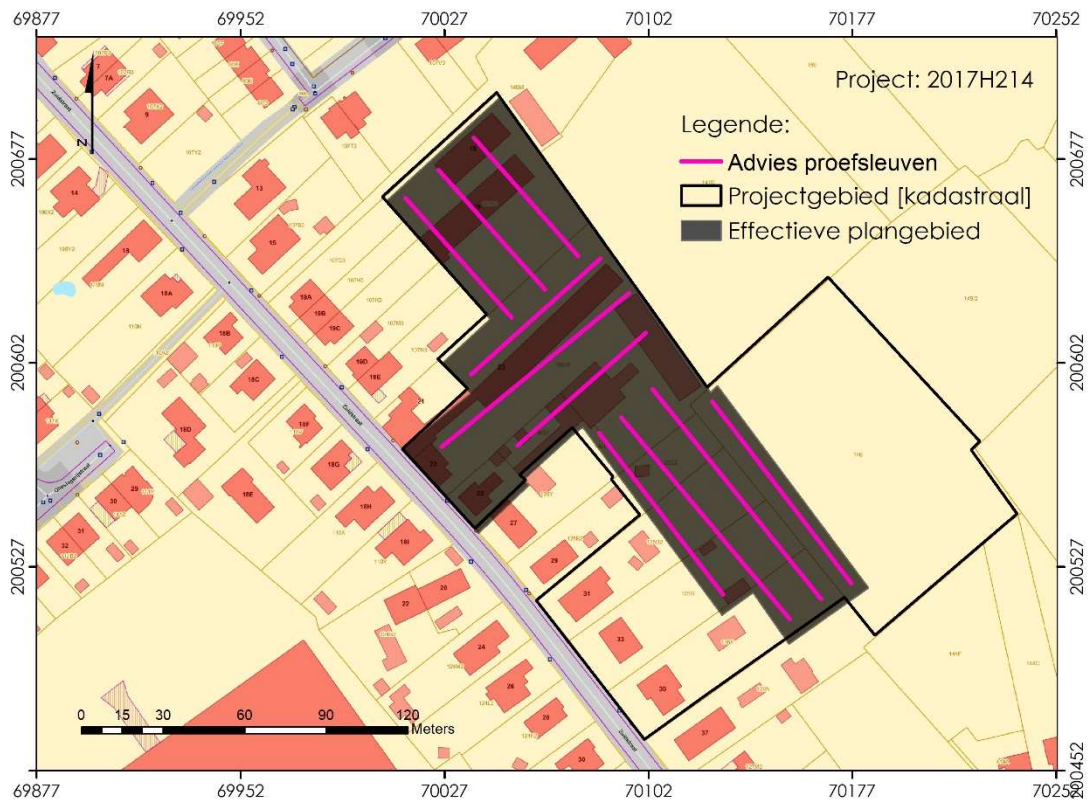
Het proefsleuvenonderzoek kan pas plaats vinden na de sloop van de bestaande bebouwing en het opbreken van bestaande verhardingen.

Randvoorwaarde hierbij is dat die sloop- en uitbraakwerken zich beperken tot de contouren van het momenteel aanwezige gebouwenbestand en de aanwezige verhardingen en dat voor de uitbraak van die funderingen en verhardingen niet dieper gegraven wordt dan de oorspronkelijke bouw- of funderingsputten.

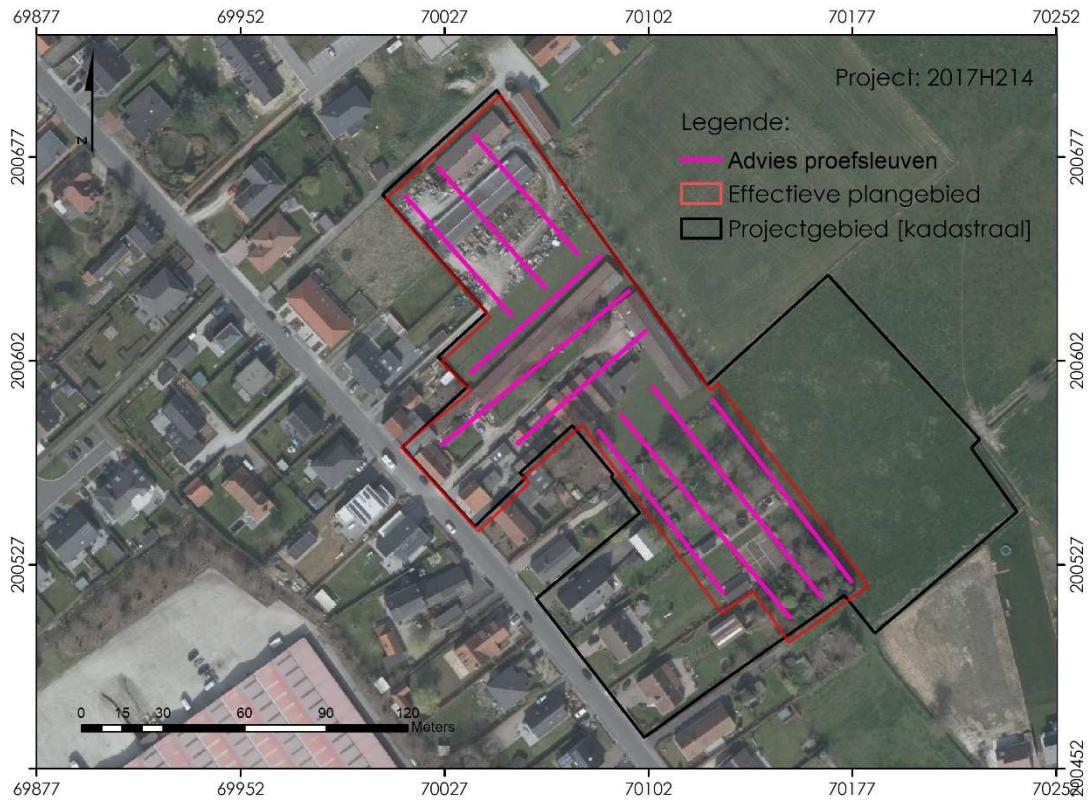
2.6 Deponering archeologisch ensemble

Indien noodzakelijk, wordt het provinciaal erkend depot "De Pakhuizen" gecontacteerd.

Figuur 2. Richtinggevend proefsleuvenplan t.o.v. de kadasterkaart (GRB) (bron : geopunt). Het exacte sleuvenplan dient bepaald te worden nadat de bestaande bebouwing is verwijderd.

Figuur 3. Richtinggevend proefsleuvenplan geprojecteerd op een recente orthofoto van het projectgebied (bron orthofoto : geopunt).

Bibliografie

Literatuur:

-

Collecties:

-

Kaartmateriaal:

-

Digitale bronnen:

-

Bijlage

Figurenlijst:

Figuur 1: Inrichtingsplan [© JBP Building bvba]

Figuur 2: Voorlopig proefsleuvenplan t.o.v. GRB

Figuur 3 : Voorlopig proefsleuvenplan t.o.v. recente orthofoto